

РОЗДІЛ V. АДМІНІСТРАТИВНЕ ТА ФІНАНСОВЕ ПРАВО

УДК 342.922: 341.018

ВИЗНАЧЕННЯ ПРІОРИТЕТНИХ ФУНКЦІЙ КОДИФІКАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРОЦЕДУРНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ЕФЕКТИВНОСТІ ВІДПОВІДНОГО ПРОЦЕСУ

Коломоець Т.О., д.ю.н., професор, Заслужений юрист України

Запорізький національний університет

У статті в систематизованому вигляді аналізуються поняття функцій кодифікації адміністративно-процесуального законодавства, їх різновиди, пріоритетна роль у сучасному вітчизняному підгалузевому кодифікаційному процесі.

Ключові слова: адміністративно-процедурне законодавство, кодифікація, механізм, різновиди, функції.

Коломоєц Т.А. ОПРЕДЕЛЕНИЕ ПРИОРИТЕТНЫХ ФУНКЦИЙ КОДИФИКАЦИИ ОТЕЧЕСТВЕННОГО АДМИНИСТРАТИВНО-ПРОЦЕДУРНОГО ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА КАК НЕОТЪЕМЛЕМАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ СООТВЕТСТВУЮЩЕГО ПРОЦЕССА / Запорожский национальный университет, Украина

В статье в систематизированном виде анализируются понятие функций кодификации административно-процедурного законодательства, их разновидности, приоритетная роль в современном отечественном подотраслевом кодификационном процессе.

Ключевые слова: административно-процедурное законодательство, кодификация, механизм, разновидности, функции.

Kolomoets T.O. DEFINITION OF PRIORITY FUNCTIONS OF CODIFICATION OF DOMESTIC ADMINISTRATIVE AND PROCEDURAL LAW AS AN INTEGRAL PART RELATED PROCESS / Zaporozhzhya national university, Ukraine

The article examines in the systematic concept functions of codification of administrative and procedural law, their variety, the priority role in the modern domestic codification process.

Key words: administrative and procedural law, codification, mechanism, variety, function.

Актуалізація нормотворчої, і зокрема кодифікаційної діяльності, в Україні в умовах сучасних вітчизняних реформаційних правотворчих та державотворчих процесів істотно актуалізують доцільність завершення підгалузевого кодифікаційного процесу – кодифікації адміністративно-процедурного законодавства. Процес підготовки проекту єдиного адміністративно-процедурного акта розпочався більше десяти років тому, однак і до цього часу результат відсутній, навіть незважаючи на наявність кількох варіантів зразків відповідного перспективного законодавства. Спостерігається певна «етапність» процесу розробки проекту майбутнього вітчизняного кодифікованого адміністративно-процедурного акта, активізація спільних зусиль вчених-адміністративістів, юристів-практиків, нормо творців й певне «гальмування» діяльності в різні періоди, що, безперечно, не може не впливати на результативність відповідного процесу в цілому. У середовищі вітчизняних вчених-адміністративістів питання кодифікації адміністративно-процедурного законодавства привертало увагу, хоча переважно в аспекті аналізу або більш комплексних питань, або ж лише окремих аспектів, що свідчило про відсутність ґрунтового наукового базису для підготовки майбутнього кодифікованого адміністративно-процедурного акта. Щоправда, на початку ХХІ століття наукова зацікавленість істотно зросла – в наявності значна кількість публіцистичних фахових праць (наприклад, В. Тимошука, І. Коліушка, Е. Демського, Ю. Костюк, Н. Александрової, О. Кузьменко, С. Стеценка та ін.), складових навчальних джерел, у т.ч. й порівняльно-правового змісту (наприклад, А. Школика, О. Миколенка, Р. Куйбіди тощо), монографічних досліджень більш-менш комплексного змісту (наприклад, Д. Астахова, О. Миколенка, Р. Мельника тощо), що свідчить про зростання ролі принципу науковості у вітчизняному кодифікаційному процесі підгалузевого змісту, про формування доктринального базису для підготовки майбутнього кодифікованого акта. У той же час узагальнений аналіз наявних джерел свідчить про те, що в поле наукового аналізу, здебільшого, потрапляють об'єкт кодифікації, деякою мірою – суб'єкти й підсумковий акт, що, на жаль, є лише частиною

елементів організаційно-правового механізму відповідної підгалузевої кодифікації. Поза увагою залишається ще певна кількість елементів вищезазначеного механізму, а відповідно наукове підґрунтя кодифікаційного процесу є неповним, завдяки чому і спостерігаються дискусійні процеси в науково-дослідній діяльності й у процесі розробки та обговорення проекту кодифікаційного адміністративно-процедурного акта. Об'єкт, суб'єкти та підсумковий акт, безперечно, посідають своє чільне місце в механізмі кодифікації, однак не є такими, що існують самостійно й обумовлюють результативність усього кодифікаційного процесу. Поряд із ними важливу роль відіграють принципи, мета, завдання, методи і функції і недооцінювати роль кожного з них не варто, оскільки, у кінцевому підсумку, страждає весь процес кодифікації, його результативність та ефективність. Недооцінювання елементів механізму кодифікації, їх недостатньо ґрунтовний науковий аналіз негативно впливає на процес розробки кодифікованого акта, певна дефектність, фрагментарність наукового підґрунтя обумовлює недоліки й підсумкового результату кодифікаційного процесу – дискусійність, суперечливість положень перспективного акта, невідповідність їх вимогам правозастосування, «відірваність» від реальних вимог часу, що, на жаль, можна знайти при аналізі наявних зразків кодифікованого адміністративно-процедурного акта (проектів, підготовлених Центром політико-правових реформ, Міністерством юстиції України). Як наслідок, доктринальний базис існує сам по собі, а процес розробки перспективного акта без урахування (можливо інколи епізодичному, фрагментарному) здобутків вітчизняної адміністративно-правової науки, що, безперечно, негативно впливає і на подальший розвиток доктрини, і на кодифікаційний процес. Так, наприклад, І. Коліушко, незважаючи на підготовку певної кількості наукових праць із відповідної проблематики, участь у розробці проекту Адміністративно-процедурного кодексу України спільно із співробітниками Центру політико-правових реформ, з урахуванням специфіки відповідного кодифікаційного тривалого процесу останнім часом, докорінно змінює свої погляди й пропонує дещо спірні пропозиції як можливого новітнього базису для розробки проекту Кодексу, які передбачають потребу розробки Адміністративно-процесуального кодексу України, який би «врегулював адміністративну процедуру в усіх органах публічної адміністрації, адміністративний процес в адміністративних судах, захист інформації, доступ до публічної інформації тощо» [1], тим самим заперечуючи всі ті положення, які були сформульовані ним раніше, а також обумовлюючи певну недоцільність та дискусійність пропозицій з урахуванням вже існуючих кодифікованих актів (наприклад, КАС України). Певна модифікація наукового базису може вплинути і на підготовку перспективного акта, при цьому до процесу формування відповідного базису слід підходити виважено, з урахуванням потреб сучасного періоду, наявних доктринальних здобутків, позитивного зарубіжного досвіду, прагнути забезпечити його комплексність та ґрунтовність. У цьому аспекті зростає роль функцій кодифікації як основних напрямків відповідного процесу, визначення пріоритетних їх різновидів, зосередження уваги на них як на невід'ємному елементі механізму кодифікації, який, поряд з іншими, обумовлює результативність усього кодифікаційного процесу, досконалість підсумкового акта та ефективність його застосування. Усе це й обумовило формулювання мети статті – аналізу наявних джерел із відповідної проблематики, виокремлення функцій як елемента механізму кодифікаційного підгалузевого процесу, визначення пріоритетних їх різновидів як невід'ємних складових результативності вищезазначеного процесу.

Кодифікація безпосередньо пов'язана з її функціями, завдяки яким здійснюється розкриття змісту всієї кодифікаційної діяльності. Великий тлумачний словник української мови містить визначення функції як «роботи кого-, чого-небудь, обов'язку, кола діяльності когось, чогось» [2, 717], філософський словник – «як зовнішнього прояву властивостей будь-якого об'єкта в даній системі відносин» [3, 504]. Не є новим визначення функцій, як і взагалі використання терміна, і для юридичної наукової, публіцистичної, навчальної та довідниково-енциклопедичної літератури, про що досить слушно, на підставі аналізу різноманітних правничих джерел, зазначає І. Федоров. А саме: «поняття функцій нерідко вживається в різних значеннях «як завдання»; «роль»; «напрямок»; «призначення»; «процедура» тощо або пов'язується з поняттям стадії діяльності [4, 54]. У більшості своїй функції пов'язують саме з видами, напрямками діяльності, спрямованими на виконання визначених завдань. У повній мірі це має місце і по відношенню до кодифікації адміністративно-процедурного законодавства, як, до речі, і кодифікації в цілому. Слід зазначити, що проблематика функцій кодифікації привертала увагу вчених-юристів, хоча і в дещо меншому обсязі, ніж інші елементи механізму

такої діяльності. У більшості своїй, у наявності загальнотеоретичні положення, які можна використати як базові і при визначенні функцій кодифікації адміністративно-процедурного законодавства. Так, наприклад, В. Гришук акцентує увагу на тому, що у «функціях кодифікації, як в основних проявах її властивостей, напрямках впливу на суспільні відносини проявляється її ціннісний аспект як суспільно-корисної праці» [5, 26] і уточнює, що функції відповідної галузевої (кримінальної) кодифікації не були предметом спеціального фундаментального наукового дослідження [5, 26]. Можна продовжити його положення, що і функції решти різновидів кодифікації також не були предметом фундаментального наукового дослідження, що, безперечно, є суттєвою доктринальною прогалиною, яку слід відновити. О. Рогач робить акцент на важливості функцій кодифікації, уточнює, що їх характеристика повинна базуватися на загальноновизнаних положеннях науки [6, 8]. Щоправда, самого визначення функцій кодифікації О. Рогач не пропонує. Цікавою є позиція І. Федорова, який намагається проаналізувати функції кодифікації адміністративно-деліктного законодавства. Вчений-адміністративіст пропонує визначення функції кодифікації адміністративно-деліктного законодавства як «основних напрямків впливу уповноваженого державного суб'єкта на норми адміністративно-деліктного законодавства, які спрямовані на удосконалення відповідного деліктного нормативного масиву в єдиному кодифікованому адміністративно-деліктному акті, забезпечення його стабілізації та ефективності застосування» [4, 58-59]. Цілком можливим є використання цього визначення в якості базового і для формулювання поняття функцій кодифікації адміністративно-процедурного (іншої підгалузі адміністративного законодавства, поряд із деліктною) законодавства. Отже, функції кодифікації адміністративно-процедурного законодавства варто розглядати як основні напрями впливу уповноваженого державного суб'єкта на норми адміністративно-процедурного законодавства, які спрямовані на удосконалення відповідного процедурного нормативного масиву в єдиному кодифікованому адміністративно-процедурному акті, забезпечення його стабілізації та ефективності застосування.

Функції кодифікації варто відмежовувати від функцій теорії кодифікації (як взагалі, так і щодо різних різновидів). Цілком слушними в цьому аспекті є твердження В. Гришука й розмежування функцій кодифікації (як різновиду діяльності із правотворчою сутністю) та функцій теорії кодифікації, до числа яких пропонується віднести: пізнавальну, методологічну та виховну функції [5, 26]. О. Рогач, роблячи акцент на тому, що «предметом теорії кодифікації є вивчення проблем кодифікаційної діяльності, серед яких одне з провідних місць належить проблемам підготовки та прийняття кодифікаційних актів, питанням класифікації таких актів, вдосконаленню кодифікаційної техніки» [6, 8], виділяє серед функцій: пізнавальну, методологічну, виховну, прогностичну та наукову. Перелік вже є дещо розширеним, у порівнянні з варіантом В. Гришука, окрім того надається і розкриття сутності кожної з таких функцій. Розмежовує функції кодифікації та функції теорії кодифікації і І. Федоров. Хоча він і пропонує перелік функцій теорії кодифікації, подібний до варіанта, сформульованого О. Рогачем, однак влучно робить акценти на підставах їх розмежування – доктринальному вивченні феномена (дослідження і з'ясування суспільних явищ та відносин, які потребують правового регулювання, визначення найбільш ефективних способів і засобів правового впливу; науковий пошук оптимальних шляхів пізнання об'єкта; проведення різноманітних наукових, науково-методологічних заходів для підвищення правового всеобучу населення, правової культури; визначення можливих проблем теорії кодифікації та пошук оптимальних варіантів їх розв'язання з формулюванням їх у планах, проектах; розробка пропозицій щодо здійснення кодифікаційної діяльності тощо) і практичних діях, розрахованих на посилення стабільності законодавства, ліквідацію прогалин у законодавстві, прийняття кодифікованого акта [4, 58].

Кодифікація адміністративно-процедурного законодавства – діяльність, яка поєднує одночасно ознаки законотворчої діяльності й ознаки систематизації, бо є її формою. Відповідно їй притаманні функції законотворчого й систематизуючого призначення, у наявності певна кількість, розмаїття функцій, які, для найповнішого з'ясування реального змісту, призначення, можна класифікувати, як і щодо функцій кодифікації галузевої, підгалузевої, інституціональної (щоправда, Ю. Оборотов пропонує додатково виділити відомчу кодифікацію, яка регламентує діяльність певних міністерств, інших органів, установ тощо, та статусну, що визначає статус різних органів та процедуру їх діяльності (наприклад, регламент Верховної Ради України, Регламент Вищої ради юстиції України тощо)) [7, 106], так і щодо функцій кодифікації в

цілому, відсутні загально визнані положення відносно класифікаційного розподілу, критеріїв поділу тощо. Так, наприклад, В. Гришук серед функцій галузевої кодифікації (кримінального законодавства) пропонує виділяти: удосконалення форми діючого законодавства (приведення його в науково обґрунтовану систему, забезпечення «наглядності»), удосконалення змісту законодавства (унікнення суперечностей між нормами, прогалин у правовому регулюванні, забезпечення доступності норм, відміна застарілих норм і приведення інших у відповідність до назрілих інтересів і потреб розвитку суспільства) [5, 26]. О. Рогач подає дещо уточнений і деталізований варіант, а саме: вдосконалення форми законодавства (пошук оптимальних форм кодифікаційних актів, розробка класифікаційних властивостей актів кодифікованого характеру тощо), вдосконалення змісту законодавства (усунення прогалин, розбіжностей, колізій, дублювань, застарілих приписів, вдосконалення діючих інститутів), стабілізація законодавства (закріплення в кодифікованому акті як результат кодифікації лише стабільних норм, розрахованих на тривалий період часу), фундаментальна функція (розробка нормативних приписів, які регулюють важливу, достатньо широку сферу суспільних відносин) [6, 9]. Окрім виокремлених раніше функцій вдосконалення форми і змісту (зв'язок з об'єктом і предметом кодифікації), О. Рогач додатково пропонує і забезпечення відносної стабільності форми і змісту законодавства (зв'язок завдань і функцій кодифікації). Є. Погорелов відходить від традиційного переліку й пропонує деталізований власний варіант, а саме: правотворчу, фундаментальну, ієрархічну, узагальнюючу, новелізуючу, систематизуючу, стабілізуючу та інші функції [8, 8]. Ю. Оборотов, з акцентом на правотворчу сутність кодифікації, серед функцій останньої, поміж інших, окреслює функції відповідного змісту – початкове регулювання, оновлення правового матеріалу, ліквідацію прогалин, упорядкування нормативно-правового матеріалу [7, 77]. Цікавою є позиція І. Федорова. Його варіант, хоча і сформульований для кодифікації адміністративно-деліктного законодавства, однак цілком прийнятний і для іншої підгалузевої кодифікації (щодо іншої підгалузі адміністративного законодавства). Виокремлені й проаналізовані, щоправда перелік можна було б дещо розширити, функції підгалузевої кодифікації (адміністративно-деліктної, хоча вчений-юрист вважає її інституціональною, однак, з урахуванням реальних умов та досягнень сучасної вітчизняної адміністративно-правової доктрини, нормотворчості, цілком логічно вести мову про її підгалузеву належність) є такими, що в сукупності розкривають сутність кодифікаційної діяльності, багатогранний характер останньої. До таких функцій І. Федоров відніс: правотворчу, фундаментальну, системоутворюючу, стабілізуючу, інтегративну, узагальнюючу, усунення дефектів у законодавстві («очисну»), оптимізуючу [4, 59-60].

З урахуванням специфіки, пріоритетними функціями кодифікації адміністративно-процедурного законодавства варто вважати:

- правотворчу, це цілком логічно, враховуючи правотворчу сутність кодифікації, у порівнянні з рештою форм систематизації, під час кодифікаційного процесу здійснюються численні правотворчі операції з адміністративно-процедурними приписами – формуються нові, скасовуються, змінюються застарілі, що і є характерним для правотворчості. При цьому визначальне значення належить саме розробці нових правових адміністративно-процедурних приписів, решту ж проявів правотворчості слід розглядати, у більшості своїй як допоміжні напрямки правотворчості;
- системоутворюючу, оскільки під час кодифікації відбувається розробка та прийняття підсумкового кодифікованого адміністративно-процедурного акта (для сучасної України це «Адміністративно-процедурний кодекс») як «логічного, юридично-цілісного комплексу узгоджених... приписів, об'єднаних загальним предметом і методом правового регулювання» [4, 59];
- фундаментальну, у процесі кодифікації формулюються, закріплюються найважливіші, принципові правові приписи, які визначають засади адміністративно-процедурного законодавства, відбувається т.з. «побудова фундаменту, базису, підґрунтя» всього адміністративно-процедурного законодавства;
- стабілізуючу, у процесі кодифікації забезпечується можливість ефективного застосування адміністративно-процедурного законодавства (кодифікованого акта) протягом тривалого часу, що є особливо актуальним для всього адміністративного законодавства, усіх його складових, оскільки, у порівнянні з іншими галузями законодавства, адміністративне

завжди було і зберігає в якості домінуючої ознаки – мобільність. Саме закріплення в єдиному кодифікованому акті адміністративно-процедурних правових приписів певним чином стабілізує розвиток підгалузі, забезпечує ефективність правозастосування. Характерною ознакою кодифікованого акта, у порівнянні з рештою різновидів нормативно-правових актів, є «тривалий період дії» [6, 12], внесення змін до кодифікованого акта дещо ускладнене, і їх не можна ототожнювати з поточною, щоденною нормотворчістю. Кодифікований акт групує нормативні приписи, виступає фундаментом для стабільного розвитку складової (в даному випадку підгалузі) законодавства;

- інтегративну, у процесі кодифікації відбувається об'єднання в єдиному кодифікованому адміністративно-процедурному акті нормативних приписів, які на сьогоднішній день розпорошені в численних, різних за юридичною силою нормативно-правових актах. Для адміністративно-процедурної сфери правового регулювання характерною є надмірна кількість таких актів, які інколи за своїм змістом суперечать один одному, що істотно ускладнює правозастосування, негативно впливає на ступінь реалізації та захисту прав, законних інтересів, свобод приватних осіб у відносинах із суб'єктами публічної адміністрації. Кодифікація усуває відповідні проблеми, зосереджуючи в єдиному кодифікованому акті адміністративно-процедурні правові приписи, доступні для ознайомлення і єдині для застосування, реалізації. «Адміністративно-процедурний кодекс України як єдиний акт дозволить зробити діяльність органів влади впорядкованою, а становище приватних осіб захищеним» [9, 2], «... захистити права і законні інтереси особи у відносинах з державою, сприятиме обмеженню проявів бюрократизму, свавілля та корупції з боку службовців, підвищить ефективність роботи органів влади» [9, 2];
- узагальнюючу, під час кодифікації відбувається процес об'єднання адміністративно-правових приписів процедурного змісту й закріплення в єдиному кодифікованому акті – акті узагальнюючого характеру;
- оптимізуючу, можна погодитися з точкою зору І. Федорова, Є. Погорелова стосовно того, що завдяки реалізації цієї функції відбувається і забезпечується «доступність, оглядність законодавства, повнота правового регулювання, підвищується досконалість... законодавства не тільки за рахунок його форми та змісту, а і за допомогою відносної стабільності його форми та змісту» [4, 60; 8, 9; 8, 13]. Завдяки наявності стабільного законодавства істотно підвищується увага до процесу його застосування, підвищення ефективності застосування, оптимізації розвитку підгалузі – саме тому певні акценти кодифікаційного процесу розраховані і на ефективність (тривалої дії) результатів такого процесу, результати комплексного характеру;
- «очисну» (усунення дефектів у законодавстві), цілком закономірним є усунення під час кодифікації суперечностей, колізій, застарілих положень, дублювань та решти недоліків правотворчого процесу стосовно адміністративно-процедурних відносин, завдяки чому в результаті в одному кодифікованому акті зосереджуються уніфіковані нормативні приписи.

Окрім зазначених, раніше виділених, щоправда для інших різновидів підгалузевих кодифікацій, функцій (наприклад, роботи Є. Погорелова, І. Федорова та ін.), додатково до функцій кодифікації адміністративно-процедурного законодавства варто віднести:

- ієрархічну, кодифікаційний процес, пов'язаний із розробкою і прийняттям єдиного кодифікованого (в даному випадку адміністративно-процедурного) акта, визначенням його місця в системі вітчизняного законодавства взагалі і адміністративно-процедурного законодавства зокрема, завдяки наявності певних ознак, про що вже зазначалося, кодифіковані акти займають специфічне місце в системі вітчизняного законодавства, в ієрархічній його побудові, а саме домінуючу, базову позицію по відношенню до решти нормативно-правових актів, відповідний кодифікований акт посідає наступне за Конституцією України місце в ієрархічній системі адміністративно-процедурного законодавства, тим самим, відіграючи роль «базису, фундаменту» для всього вітчизняного адміністративно-процедурного законодавства, яке не повинно суперечити йому, а лише деталізувати певні положення, відіграючи «другорядну» роль;

- новелізаційну, у процесі кодифікації розробляються і закріплюються абсолютно нові правові (в даному випадку адміністративно-процедурні) приписи. Виділення відповідної функції для кодифікації адміністративно-процедурного законодавства України є цілком можливим, враховуючи певну новаційність як самого процесу кодифікації в зазначеній сфері відносин, так і формування відповідної підгалузі адміністративного законодавства з дещо специфічним змістовним наповненням (саме в такому «форматі» воно не було характерним для вітчизняного законодавства).

Розмаїття функцій завжди обумовлює порушення питання про можливість їх класифікаційного розподілу. Не є винятком із цього і питання про можливість класифікації функцій кодифікації взагалі та кодифікації адміністративно-процедурного законодавства зокрема. Одразу варто зробити акцент, що на доктринальному рівні відсутні ґрунтовні напрацювання з цього питання, превалює переважно фрагментарний підхід учених-юристів. Можна згадати, як показовий приклад, роботу І. Федорова, у якій він намагався класифікувати функції кодифікації адміністративно-деліктного законодавства [4, 61]. Беручи до уваги варіант, запропонований І. Федоровим, а також, враховуючи максимальну наближеність відповідних підгалузевих (адміністративно-деліктної та адміністративно-процедурної як можливих складових галузевої кодифікації) кодифікацій, цілком ймовірною є класифікація функцій адміністративно-процедурного законодавства з використанням кількох критеріїв, а саме: в залежності від безпосередньої цільової спрямованості на об'єкт – функції, які спрямовані виключно на адміністративно-процедурне законодавство, і функції, спрямовані також і на інші складові законодавства; в залежності від превалювання ознак процесу кодифікації – загальні, спеціальні; від безпосереднього зв'язку з підсумковим актом – безпосередньо зорієнтовані на підсумковий акт і безпосередньо зорієнтовані на сам процес тощо. Безперечно, будь-яка класифікація функцій кодифікації адміністративно-процедурного законодавства є умовною і лише сприяє найповнішому з'ясуванню феномена самих функцій такої підгалузевий кодифікації і з'ясуванню їх розмаїття.

Відповідні функції доповнюють одна одну й у сукупності дозволяють найповніше розкрити зміст кодифікації адміністративно-процедурного законодавства. Жодну з них не можна розглядати в якості превалюючої, враховуючи сутність самої кодифікації, яка поєднує в собі ознаки і правотворчої (зокрема законотворчої) діяльності і систематизації законодавства, як однієї з її форм. При цьому відповідні функції варто вважати невід'ємним елементом процесу кодифікації адміністративно-процедурного законодавства України на сучасному етапі реформаційних державотворчих та правотворчих процесів, який, багато в чому, при оптимальному підході до їх виокремлення та використання ресурсу в повному обсязі, впливає на результативність усього процесу кодифікації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Коліушко І. Як модернізувати України. Сценарій прискорення суспільного розвитку/ І. Коліушко// Юридичний вісник України. – 2001. – 20 – 26 серпня. - № 33 (841). – С. 6–7.
2. Философский словарь / под ред. И.Т. Фролова. – 6-е изд., перераб. и доп. – М.: Политиздат, 1991. – 560 с.
3. Философский энциклопедический словарь / [сост. Губский Е.Ф., Кораблева Г.В., Лутченко В.А.]. – М.: ШФРА-М, 1997. – 576 с.
4. Федоров І.О. Кодифікація адміністративно-деліктного законодавства України: монографія / Іван Олексійович Федоров. – Запоріжжя: ТОВ «ВПО» Запоріжжя», 2006. – 144 с.
5. Гришук В.К. Кодифікація кримінального законодавства України: проблеми історії, методології та теорії: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора юрид. наук: спец. 12.00.08 «Кримінальне право і кримінологія; кримінально-виконавче право» / В.К. Гришук. – К., 1992. – 50 с.
6. Рогач О.Я. Кодифікаційні акти в системі законодавства України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових вчень» / О.Я. Рогач. – К., 2003. – 19 с.

7. Оборотов Ю.Н. Теория государства и права (прагматический курс): экзам. справочник / Юрий Николаевич Оборотов. – Одесса: Юридическая литература, 2005. – 184 с.
8. Погорелов Є.В. Кодифікаційна діяльність в правовій системі України (загально-теоретичний аспект): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.01 «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових вчень» / Є.В. Погорелов. – Х., 2000. – 18 с.
9. Стефаненко Л. Влада хоче впорядкувати свою діяльність / Л. Стефаненко // Юридичний вісник України. – 2011. – № 22 (830). – С. 2.

УДК 340.116: 37.014

ДО ПИТАННЯ СТАНОВЛЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРАВА В УКРАЇНІ

Андреева Д.Є., к.ю.н., доцент

Національний гірничий університет

У статті розглядається необхідність теоретичного осмислення основних етапів у становленні освітнього права в Україні.

Ключові слова: освітнє право, правове регулювання, законодавство про освіту.

Андреева Д.Е. К ВОПРОСУ СТАНОВЛЕНИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРАВА В УКРАИНЕ / Национальный горный университет, Украина

В статье рассматривается необходимость теоретического обоснования основных этапов становления образовательного права в Украине.

Ключевые слова: образовательное право, правовое регулирование, законодательство об образовании.

Andreyeva D.E. IN THE MAKING FORMATION OF EDUCATION LAW IN UKRAINE / National mining university, Ukraine

The article discusses the need for theoretical evidence of the basic stages in the making formation of educational law in Ukraine.

Key words: educational law, legal regulation, legislation on education.

Логічними видаються зміни законодавства і правової системи країни, викликані корінними перетвореннями умов соціально-економічного життя українського суспільства. Нормотворча діяльність України в галузі освіти потребує теоретичного осмислення. В світлі зростання суспільного інтересу до проблем розвитку освіти, виконання Україною зобов'язань по критеріях та вимогах Болонської декларації, розгляду у Верховній Раді України чергової редакції законопроекту про вищу освіту [1; 2] актуалізувало проблему нестачі правової та юридичної компетенції учасників освітнього процесу.

Факт, що освіта є не тільки особистим соціальним благом, але і суспільною необхідністю, виступає об'єктивною передумовою виникнення освітніх відносин.

Отже, першочерговою метою державної політики постає сприяння становленню освітнього права як окремої галузі у вітчизняній правовій системі через стимулювання інтересу до науково-практичних досліджень у галузі правовідносин, що виникають в освіті та в суміжних сферах.

Розробка та експериментальне впровадження в навчальні плани вищих навчальних закладів курсів з освітнього права повинно стати вагомим стимулом до позитивних змін у галузі освітніх правовідносин, створення нової галузі права та піднесення правосвідомості освітян.

«Ще не можна сказати про становлення самостійної науки освітнього права, проте відповідний напрямок наукової думки вже формується. Протягом останніх 15 років з'явилися роботи, присвячені узагальненій характеристиці конституційного права на освіту (дисертації В. Астахова, В. Боняк, О. Вінгловської, К. Грищенко, Л. Тарусової, К. Романенко, О. Кулініч). Проблеми, пов'язані з реформуванням вищої освіти у руслі Болонського процесу висвітлено в публікаціях західноєвропейських учених: Б. Хендрікса, М. Берга, Б. Андріса, Х.Н. Вайлера, російських та вітчизняних дослідників В.Г. Гончаренка, К.М. Левківського, С.Л. Лисенкова, Е.В. Астахової,